

*Cine ți-o lua mărgele
Să se deșire ca ele.*

Băgați de seamă ce adâncă expresie. Apoi alta:

*Tu te-ai dus bade de joi,
Parc-ai mers de un an, doi.*

*Ce adânc spune românul acesta, măi, ticălos de adânc.
Intonăm cu toții:*

*Pe umeri pletele-i curg râu
Mlădie ca un spic de grâu.*

Și poetul se amestecă și el în cor, deslușindu-ne apoi cum a scris poezia aceasta, și cum tot ce a scris are totdeauna un subiect real. Din vânt nu poți scrie, băieți, trebuie să trăiești și să simțеști singur mai întâi.

Cu prilejul acestei vizite, blăjenii l-au sărbătorit pe George Coșbuc printr-un banchet la care au participat peste șaptezeci de persoane. S-au rostit atunci toasturi din partea mai multora, iar poetul le-a răspuns blând și dulce împărtășindu-le că, deși e dus de mult de pe aici, rămâne totuși ardelean în gânduri și în simțăminte.

Un an mai târziu – la 1911 – au avut loc, la Blaj, serbările jubiliare ale Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, ASTRA, la care a luat parte, între alții, și George Coșbuc. În ziua întâia a serbărilor – 13/28 August – după slujba arhierescă celebrată în biserica catedrală, s-a deschis aici în fața altarului – ca și la data de 3 Mai 1848, când Simion Bărnuțiu și-a rostit aici celebrul său discurs – ședința Adunării generale a Astei, după care a urmat vizitarea expoziției deschise cu acest prilej. La amiază a avut loc banchetul dat în cinstea oaspeților, iar după-masă, desfășurarea defilării conductului etnografic, la care au luat parte mulțimile

de țărani, din zecile de sate așezate în jurul Blajului. Seara s-a încheiat printr-un concert festiv a cărui reușită a fost un adevărat triumf al artei muzicale românești.

Publicul, și după terminarea concertului, a rămas pe la mesele întinse în curtea liceului până târziu, după miezul nopții. În curtea seminarului, jumătate din lumea serbărilor se aduna în jurul lui Coșbuc, Caragiale, Ranetti, Eftimiu, ca să le asculte discuțiile, pișcăturile, glumele. Caragiale îl ridică în slavă pe Coșbuc. „Eu sunt nimic, am învățat doar patru clase primare, dar cunosc șase poeți mari în lumea asta, și între ei este și Coșbuc al nostru”.

A doua zi – în continuarea desfășurării programului serbărilor, scriitorul și poetul Octavian Goga a rostit conferința intitulată *Curente de idei în literatura ardeleană de la 1848 până în zilele noastre*. Vorbitorul, în conferința sa, a arătat cum, odată cu ultimele decenii ale secolului trecut, scriitorii din Transilvania și-au îndreptat tot mai insistent privirile spre lumea satelor, unde au găsit cel mai prielnic teren pentru subiectele și problemele inspirației, scrisului și preocupărilor literare. Ei și-au dat seama pe deplin că însăși existența noastră națională se reazimă numai pe umerii viguroși ai țărănilor. Curentul acesta l-a inaugurat scriitorul Ioan Slavici prin ziarul *Tribuna*, ca să-l desăvârșească apoi George Coșbuc prin scrisul său.

Prin activitatea poetică a lui George Coșbuc, acest nou curent a ieșit pe deplin biruitor. *Nu e aici locul potrivit și nu sunt eu chemat a judeca opera literară a acestui mare meșter al versului românesc* – afirma Octavian Goga – *atâta însă putem spune: condeiul a fixat definitiv noua formulă a poeziei românești în Ardeal, hotărâtoare până în pragul zilelor noastre*. Coșbuc pătrunzându-se în credința că sinceritatea unei inspirații literare numai atunci poate fi salutară când pleacă de la noi înșine, când purcede din fibrele ascunse ale sufletului nostru, când răscolește taine și încremeneste dureri din propriul nostru zbcucium, s-a oprit cu ochii lui limpezi la o ogradă a țărănilor, s-a îmbătat de mireasma florilor de câmp,

și-a legănat închipuirea în undele de lumină ale mitului românesc și a făcut astfel din scrisul lui o oglindă a naționalismului nostru organic, o literatură națională. Cu vremea s-a apropiat tot mai mult de țărâna strămoșească dezlegând din ea misterul acestei vieți simple cu adânci înțelesuri, iar mai târziu și-a dat seama că poezia trebuie să înfrățită cu marile dureri vii care frământă sufletul neamului, și că arta e apostolul prin care se propagă credința mântuirii unui popor. Din acest zăbucium ne-a intrupat poetul Baladele și Idilele, cântarea fulgerătoare „Noi vrem pământ”.

Când oratorul a rostit în cursul cuvântării sale numele de George Coșbuc – era și el de față în sală – caracterizându-i opera de creator al noului curent din poezia noastră, aplauzele publicului adresate „poetului țărănimii” nu mai încetau. Pomenirea numelui său a fost primită cu aclamațiile cele mai vii și ovațiile cele mai sincere.

Mitropolitul Victor Mihali a oferit cu acest prilej un banchet înalților oaspeți, la care au participat, între alții, și George Coșbuc și Ion Luca Caragiale. La masă, amândoi scriitorii se tachinau reciproc, Caragiale glumea de educația universitară a lui Coșbuc, iar marele poet ardelean îl persifla pe Caragiale în legătură cu berăria lui. Era un ciudat amestec de sentimentalism, romantism și realism.

– Mă, Iancule, spunea Coșbuc când s-a sfârșit vinul și țigara, noi glumim de slăbiciunile noastre, când ar trebui să plângem de soarta iobagilor români.

– Așa este, Gheorghe. Așa este, Bade Gheorghe. Și glasul lui Caragiale deveni metalic, fața îngândurată, ochelarii ascundeau revolta și durerea.

I.L. Caragiale, după banchet, a plecat să participe și la agapa dată în cinstea ziaristilor participanți la serbări, de către Aurel C. Domșa, redactorul ziarului *Unirea*. Banchetul acesta a avut loc în grădina de vară de pe atunci, din Veza. Mâncări bune, tocăniță, ciulama, mușchi pe grătar și cafea (și voie bună multă)... Caragiale n-a știut câtă bucurie ne-a procurat prin sosirea lui între noi...

Ce masă vioaie cu toată nota originală a aglomerației. Toți îi savurau vorbele, prea finele-i spirite. După ce s-au curmat lungile ovațiuni de la sosirea sa, el a ținut următorul laconic discurs, cu cel mai grav aer din lume:

Domnilor, dacă vă pare bine și doriți ca să fiu în mijlocul dumneavoastră, să-mi dați voie să mă dezbrac. Hazul și veselie au fost nespuse de mari. Mulți din cei prezenți l-au imitat dezbrăcându-se numai de haină – bineînțeles – și, dacă simplul prânz a fost excelent, e pentru că mulți dintre noi am mâncat tocana și ciulamaua împreună cu vorbele lui.

Seara s-a aranjat un bal organizat cu prilejul serbărilor, dat în cinstea oaspeților și a publicului participant la această aniversare. Balul a avut loc în sala de gimnastică a liceului de băieți, deoarece o alta mai încăpătoare nu se găsea pe atunci la Blaj. Dar s-a dovedit îndată că și aceasta a fost mică pentru publicul strâns și doritor de dans. Deși *aranjerii* au încercat să facă posibil dansul, cu toate acestea nu se putea să faci măcar o tură de boston, fără să te alegi cu câteva ghionturi mai puțin gingașe.

Câtorva din oaspeții mai tineri le-a venit ideea salutară de a se refugia la „Univers” – un hotel din Blaj – unde, în sala cea mare, aranjară un al doilea bal... Despre acest al doilea bal au vorbit gazetele noastre mai târziu în legătură cu pățania *Nenei: George Coșbuc, pe care unul dintre aranjerii ad-hoc, nerecunoscându-l, în zorul de a griji să nu intre prea mult public în sala dansului, nu a voit să-l lase înăuntru decât numai după ce a plătit taxa de două coroane și după ce și-a spus numele și adresa.*

Războiul întâi mondial a izbucnit în 1914 și doi ani mai târziu a intrat și România în hora morții, pentru a dezrobi pe românii subjuogați de sub stăpânirea străină.

George Coșbuc, în urma morții tragice a unicului său fiu, a primit o lovitură cumplită, care i-a zdruncinat și sufletul și trupul. Chinuit de amintirea iubitului fiu pierdut, ca și de dorul de a vedea împlinit visul de veacuri al

poporului nostru, unirea într-o singură țară, poetul s-a stins la București din viață, în toamna anului 1918.

Blajul, la aflarea știrii despre moartea poetului – deși împrejurările politice erau atât de grele – n-a uitat să-i cinstească amintirea. Scriitorul Alexandru Ciura i-a închinat un articol panegiric, în care, după ce înfățișa frământările sufletului poetului începând din vârsta tinereții și până la deces, spunea că George Coșbuc, prin scrisul său, a reușit să creeze o nouă epocă în literatura poetică românească. Gloria nemuririi însă nu l-a putut înstrăina de Valea Rodnei și Ardealul părăsit.

Noi, care am avut fericirea de a-l cunoaște și de a-i fi prieteni, când se va potoli uraganul cumplitelui război, ne vom abate cu copiii prin București, ne vom opri în fața unei statui de marmură și vom spune cu glas înduioșat:

Aceasta, dragul tatei, e statuia lui Coșbuc, cel mai mare poet pe care Ardealul l-a dat literaturii române.